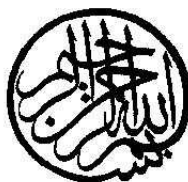

۱۵۶۵۷۸۸۵

خط ویژه

مجموعه یادداشت‌های طنز ژورنالیستی

دکتر محمد رفیعی

سیب سرخ نیکنان

سرشناسه	شرفشاهی، کاظم کامران، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	خط ویژه : مجموعه یادداشت‌های طنز ژورنالیستی / کامران شرفشاهی.
مشخصات نشر	تهران: موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۳۹: ص ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۴۹۳-۰۶-۲ :
وضعیت فهرست نویسی	فیپا :
یادداشت	چاپ قبلی: کتاب ابرار، ۱۳۹۷.
عنوان دیگر	مجموعه یادداشت‌های طنز ژورنالیستی.
موضوع	طنز فارسی -- قرن ۱۴
موضوع	۲۰th century -- Satire, Persian :
رده بندی کنگره	۱۳۹۷ ۶۵۵/۶/۱۳۳ PIR
رده بندی دی.سی	۸۵۷/۶۲ :
ماره کتابشمار ملی	۵۵۵۹۸۸۴ :

سیب سرخ نیکان

خط ویژه (مجموعه یادداشت‌های طنز ژورنالیستی) | نویسنده: کامران شرفشاهی |

طراح جلد: سرور احمدی
صفحه آرا: مهدی جانزاد
ناشر: موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان
تیراژ: ۱۰۰ نسخه، قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان
نوبت چاپ اول: ۱۳۹۸

فروشگاه اینترنتی

www.hypersian.ir

تلفن: ۰۹۱۲۸۹۸۷۱۰۶، ۰۶۱۵۷۳۳۸-۰۲۱

حق چاپ برای ناشر محفوظ و هرگونه استفاده از
مطالب کتاب منوط به کسب اجازه رسمی از ناشر است.

فهرست

۵	دیباچه
۱۱	اصول و مبانی لبخند
۱۹	مهارت شوخی کردن
۲۹	طنز و آب‌دار
۳۳	وختی که خبر امرئی می‌شود
۳۹	راز صراحت
۴۵	تمرین خوش‌بینی
۵۳	غلبه بر اضطراب و افسردگی
۶۱	سمیناها
۶۷	توسعه لذیذ
۷۱	شیوه‌های تشخیص دروغ
۷۹	حکایت یک وعده غذای واقعاً گرم
۸۵	فوت و فن استادی
۹۱	حکایت فراموش شده
۹۷	طرح نوین مقابله با گرانی
۱۰۳	راهکارهای نامحسوس شدن گرانی
۱۰۹	فرهنگ نامه آب‌دار
۱۱۷	فوق آفات گیاهی
۱۲۳	عشق تعطیلی
۱۲۷	سفرنامه دیار مولانا
۱۳۷	تکلیف جایزه‌ی صلح نوبل

دیباچه

یادداشت طنز ژورنالیستی از پیشینه‌ی چندان دور و درازی برخوردار نیست و سازه‌ی نسبت آن نزدیک به ظهور پدیده‌ی روزنامه‌نگاری در ایران است.

دوره‌ی نهضت مطبوعه تاریخ تولد یادداشت طنز ژورنالیستی است و پیشگام این سبک نوین کسی تیره‌برزا **علی اکبر خان دهخدا** نیست که در آن ایام، یادداشت‌هایش را با نام مستعار «دخو» در روزنامه‌ی مهم «صور اسرافیل» منتشر می‌کرد.

نخستین شماره‌ی روزنامه‌ی صور اسرافیل به مدیریت میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل در روز پنج‌شنبه ۱۷ ربیع‌الآخر سال ۱۳۲۵ هجری قمری در تهران منتشر شد که به لحاظ مطالب انتقادی بسیار مورد توجه قرار گرفت و سرانجام به فرمان محمدعلی‌شاه این روزنامه تعطیل شد و میرزا جهانگیرخان در باغ‌شاه به شایسته‌ت رسید. درباره‌ی نام مستعار «دخو» نیز باید گفت که این واژه از لحاظ لغوی به معنای دهخدا، کدخدا و در عرف، نام ابله‌ی بوده که در شهر قزوین زندگی می‌کرد و داستان‌های سفیهانه و خنده‌داری را به وی نسبت داده‌اند. این شخصیت همانند جوحی و ملانصرالدین، رفتار و گفتاری عجیب و در عین حال طنزآمیز داشت و با توجه به اینکه دهخدا نیز قزوینی بوده

است، انتخاب این عنوان مستعار از جهت‌های گوناگون بیانگر لطف، ذوق و ظرافت طبع مرحوم دهخدا است.

درخشان‌ترین و پرمخاطب‌ترین قسمت‌های روزنامه صوراسرافیل یادداشت‌های طنز آمیز علامه دهخدا با عنوان «چرند و پرند» بود که از همگی مظاهر نابسامانی آن روزگار به‌شدت انتقاد می‌کرد.

در آن زمان در ادبیات فارسی از جمله روزنامه‌نویسی، سبک نویسندگی قدیم یعنی آوردن جمله‌های مسجع و مطمئن بیشتر مرسوم بود ولی گرایش دهخدا به روزنامه‌ی صور اسرافیل به زبان زنده و مأنوس مردم ترک تکلف و به قول او، «لغات و ترکیبات عامیانه به میان نوده‌ی مردم بود. این موضوع به علاوه زبان دردها با زبان شیرین طنز با استقبال بسیار گسترده‌ای روبه‌رو شد. این سبک از همان دوران، برای بیان بسیاری از موضوعات و مسایل اجتماعی «آه و ناله» و البته مورد توجه مدیران نشریه‌ها نیز قرار گرفت.

علاقه و استقبال جامعه از مطالب طنزآمیز موجب شد تا روزبه‌روز بر ستون‌های طنز در نشریات افزوده شود و حتی نشریاتی به‌طور تخصصی به این موضوع اختصاص یابد که بخشی از آن به یادداشت‌های طنزآمیز مربوط می‌شد.

ویژگی یادداشت‌های طنز ژورنالیستی در درگیر بودن آن با مشکلات و معضلات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی است. به عبارت دیگر سوژه‌ی یادداشت‌های طنز ژورنالیستی به تناسب اوضاع و احوال جامعه انتخاب می‌شود. این گزینش گاه حالت جوششی دارد و طنزپرداز به اثر مواجهه با واقعه‌ای، مبادرت به نوشتن آن می‌کند و یا به سفارش سردبیر یا دبیرسرویس در این زمینه قلم می‌زند.

نقطه ضعف بسیاری از یادداشت‌های طنز ژورنالیستی در پیوستگی تام آن با یک رخداد یا موضوع خاص است که موجب می‌شود با گذشت زمان از حلاوت و ماندگاری آن کاسته شود یا به اصطلاح تاریخ مصرف آن سرآید. البته هوشمندی نویسنده و به‌کارگیری شیوه‌های مدیرانه می‌تواند این آفت را تا حد قابل ملاحظه‌ای از بین ببرد و گواه این مدعا یادداشت‌های طنز است که علاوه بر گذشت سال‌ها هنوز جذاب، جالب و خواندنی است.

گاهی اوقات نویسنده با علم به این نکته که آنچه می‌نویسد عمر چندان بادوامی نخواهد داشت، دست به قلم می‌برد. مفهوم این سخن آن است که گاهی مراد نویسنده بیان واقعیتی است که می‌بایست صریح و آشکار باشد تا از تاثیر افزونی بر افکار عمومی برخوردار باشد و لذا بخش قابل ملاحظه‌ای از یادداشت‌های طنز مطبوعات را چنین مطالبی دربرمی‌گیرد که جنبه‌ی ناگزیر بودن آن بر جنبه‌ی شاهکار ادبی و ماندگاری آن سبقت می‌گیرد.

کارنامه‌ی یادداشت‌های طنز ژورنالیستی سرشار از نام‌های طنزنویسان فراوانی است که برخی از آن‌ها با نام‌های مستعار گوناگونی در این عرصه قلم زده‌اند. برخی از این نام‌ها آشنا و برخی دیگر از خردمندان چندانیت نداشتند.

ابوالقاسم حالت، ابوتراب جلی، خسرو شاهانی، منوچهر اقدامی، محمدعلی افراشته، مرتضی فرجیان و محمد خرمشاهی از جمله‌ی معروف‌ترین چهره‌های فعال و صاحب اثر در این قلمرو بوده‌اند. از دیگر چهره‌های صاحب‌نام در عرصه‌ی یادداشت طنز ژورنالیستی، کیومرث صابری فومنی با نام مستعار «گل‌آقا» است که ستون «دو کلمه حرف

حساب» او در روزنامه‌ی «اطلاعات» سال‌ها مورد توجه مخاطبان بسیاری قرار داشت. او بعدها ماهنامه‌ای با عنوان «گل‌آقا» را منتشر کرد که در رقابت با نشریات طنز هم‌دوره‌اش سرآمد بود.

رضا رفیع بدون تردید از دیگر چهره‌های پرکار و صاحب‌نام در زمینه‌های تئاتر، یادداشت‌های طنز ژورنالیستی است. یادداشت‌های طنز او در ماهنامه‌ی گل‌آقا و همچنین در روزنامه‌های «جام‌جم» و «اطلاعات» حکایت از خلاق و زوال‌ناپذیر او دارد و از دیگر ویژگی‌های رفیع می‌توان به تلاش او در جهت ایجاد فضا برای دیگر طنزپردازان در صحنه‌ی مطبوعات اشاره کرد.

با پیدایش وسایل ارتباط جمعی تازه، مفهوم یادداشت‌های طنز ژورنالیستی نیز توسعه یافت. این‌گونه یادداشت‌ها، علاوه بر مطبوعات به رادیو، تلویزیون و بعدها به رسانه‌های الکترونی یا دیجیتال نیز راه یافت. در حال حاضر بخش قابل‌ملاحظه‌ای از اوقات رسانه‌های گروهی به یادداشت‌های طنزی اختصاص دارد که بیان مسائل و موضوعات مختلف با زبان شیرین و سحرانگیز طنز، در جبات جذب مخاطب بیشتر و رونق این رسانه‌ها شده است.

از سوی دیگر یادداشت‌های طنز قالب مناسبی است برای بیان بعضی از افکار و یا موضوعاتی که شاید در قالب‌های دیگر مؤثر یا قابل طرح نباشد. از این رو بسیاری از شاعران، نویسندگان و هنرمندان به سمت این قالب گرایش داشته‌اند و گزیده‌ی آثار خود را پس از چاپ در مطبوعات به صورت کتاب نیز منتشر کرده‌اند.

این دفتر گزیده‌ای از بیست یادداشت طنز است که در نشریات گوناگون اعم از روزنامه، هفته‌نامه و ماهنامه در طول سالیان گذشته چاپ و منتشر

شده است. ملاک و معیار انتخاب این یادداشت‌ها، سوژه و زاویه‌ی دیدی است که موجب می‌شود تا این یادداشت‌ها محدود و منحصر به زمان کوتاهی نباشد و به‌علاوه از مضامین محسوس و ملموس‌تری بهره‌مند باشد.

در امر آماده‌سازی این مجموعه از تلاش‌های ارزنده‌ی تمامی دوستان ارجمند و صمیمانه سپاسگزارم و امیدوارم با انتشار دیگر مجموعه‌های یادداشت‌های طرزرنالستی، این قالب در جامعه‌ی ما بیشتر معرفی و شناخته شود.

کامران شرفشاهی